

4. Шаблій О. І. Математичні методи в економічній географії: Навч. посіб. – Львів: Вища школа, 1984. – 136 с.
5. Шаблій О. І. Математичні методи і моделі в соціально-економічній географії. Текст лекцій. – Львів, Львівський університет, 1992. – 100 с.
6. Шаблій О. І. Математичні методи в соціально-економічній географії: Навч. посіб. – Львів: Світ, 1994. – 303 с.
7. Шаблій О. І. Суспільна географія. Книга п'ята : На важелях долі. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. – 666 с.

УДК 378.091.12:91(477.83-25)(092)Шаблій

ВНЕСОК ПРОФЕСОРА ОЛЕГА ШАБЛІЯ У НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ КАФЕДРИ: НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ СЕМІНАРИ

Любов Котик

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна

Обґрунтовано актуальність дослідження ролі науково-методичних семінарів кафедри у провадженні її навчально-методичної роботи. Означено головні напрямки навчально-методичної діяльності кафедри закладу вищої освіти. Розкрито внесок професора Олега Шаблія (1935-2023) у навчально-методичну діяльність кафедри економічної і соціальної географії Львівського університету через призму проведення ним науково-методичних семінарів кафедри. Розкрито особливості формування тем семінарів, їхнього проведення, наукових дискусій під час семінарів. Проаналізовано тематику 12 науково-методичних семінарів (2008-2012) кафедри економічної і соціальної географії та наукові роздуми професора Олега Шаблія у рамках їхньої тематики. Обґрунтовано, що через призму науково-методичних семінарів професор формував культуру постійної й безперервної навчально-методичної діяльності на кафедрі та її високу результативність, яка зберігається і зараз.

Ключові слова: кафедра економічної і соціальної географії, Львівський університет, професор Олег Шаблій, навчально-методична діяльність, науково-методичні семінари.

PROFESSOR OLEH SHABLIY'S CONTRIBUTION TO THE DEPARTMENT'S EDUCATIONAL AND METHODOLOGICAL ACTIVITIES: SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL SEMINARS

Liubov Kotyk

Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, Ukraine

The relevance of researching the role of scientific and methodological seminars of the department in conducting its educational and methodological work is substantiated. The main directions of educational and methodological activities of the department of a higher education institution are identified. The contribution of Professor Oleh Shabliy (1935-2023) to the educational and methodological activities of the Department of Economic and Social Geography of Lviv University is revealed through the prism of his scientific and methodological seminars. The peculiarities of the formation of seminar topics, their conduct, and scientific discussions during seminars are revealed. The topics of 12 scientific and methodological seminars (2008-2012) of the Department of Economic and Social Geography and the scientific reflections of Professor Oleh Shabliy within the framework of their topics are analysed. It is substantiated that through the prism of scientific and methodological seminars, the professor formed a culture of constant and continuous educational and methodological activity at the department and its high effectiveness, which is still preserved today.

Keywords: Department of Economic and Social Geography, Lviv University, Professor Oleh Shabliy, educational and methodological activities, scientific and methodological seminars.

Кафедра, як базовий структурний підрозділ закладу вищої освіти, здійснює діяльність у напрямку освітньої, науково-дослідної й методичної роботи, спрямованих на організацію провадження на високому рівні освітнього процесу за певною спеціальністю чи освітньо-

професійною (освітньо-науковою) програмою та наукової діяльності за певною галуззю знань чи міждисциплінарного напрямку [6, 10, 11]. У Львівському університеті організаційними елементами, які сприяють конструктивній організації діяльності кафедри, забезпечують академічну свободу, але водночас прозорість і часову структурованість діяльності, ефективність провадження освітнього менеджменту на локальному організаційному рівні [1, 2] є науково-методичні семінари кафедри. Їхня тематика й змістове наповнення є виразником актуальних науково-методичних питань, що напрацьовують на кафедрі та потребує детального вивчення в умовах трансформації освітнього процесу в закладах вищої освіти України, зокрема, та зміни концепції освітньої діяльності, на глобальному рівні, загалом.

Метою статті є розкриття внеску непересічної наукової постаті професора Олега Шаблія (1935–2023), багатолітнього завідувача кафедри економічної і соціально географії Львівського університету у її діяльність через призму проведення науково-методичних семінарів кафедри (2008–2012). Часовий період 2008-2012 рр. обмежений часом впродовж якого автор статті (асист. Л. Котик) була секретарем кафедри економічної і соціальної географії (з 2023 р. – імені професора Олега Шаблія) Львівського університету та секретарем її наукових і науково-методичних семінарів.

Науково-методичні семінари, як вид діяльності кафедри, спрямовані на обговорення нагальних науково-методичних викликів з якими стикається кафедра у процесі діяльності [3-5] та актуальних навчально-методичних проблем означених у національній системі освіти та галузі знань, на загальнодержавному та глобальному рівні, у якій працюють викладачі кафедри, обміну науково-методичними напрацюваннями між членами кафедри, підвищення професійної кваліфікації науково-педагогічних працівників тощо. Такі семінари можуть мати одиничний або періодичний характер проведення; проводиться з долученням лише науково-педагогічних працівників кафедри чи мати відкритий характер із залученням зовнішніх стейкгоल्дерів, колег з інших кафедр, факультетів, університетів тощо.

Часто тематика науково-методичних семінарів перегукується та є в контексті головних напрямків навчально-методичної діяльності кафедри:

- поточне та перспективне планування навчально-методичної діяльності;
- укладання навчально-методичних комплексів з освітніх компонентів нормативного і вибіркового блоку освітньо-професійних/освітньо-наукових програм;
- удосконалення шляхом комунікації з стейкгольдерами, рецензентами, внутрішнього моніторингу освітньої діяльності та зовнішнього аудиту, результатів наукових і педагогічних стажувань викладачів кафедри, тощо змісту і структури освітньо-професійних/освітньо-наукових програм та навчальних планів підготовки здобувачів вищої освіти різних освітніх рівнів;
- напрацювання методичних рекомендацій для самостійної роботи здобувачів освіти, особливо в умовах дуальної, заочної, онлайн освіти;
- розробка електронних курсів освітніх компонентів нормативного і вибіркового блоку освітніх програм на платформі Moodle та інших освітніх платформах вільного доступу з асинхронним навчанням;
- напрацювання методичного забезпечення єдності освітнього процесу і наукових досліджень – реалізація концепції навчання через дослідження;
- поточний моніторинг доступності актуальних аналітичних, статистичних, інформаційних ресурсів для навчального процесу здобувачів освіти, забезпечення навчально-методичними, інформаційними джерелами авторства науково-педагогічних працівників кафедри;
- підготовка та опублікування підручників, навчальних посібників, словників, конспектів лекцій тощо за освітніми компонентами, що забезпечують викладачі кафедри;
- укладання методичних рекомендацій до написання курсових, бакалаврських, магістерських робіт, проходження навчальних, виробничих, педагогічних, переддипломних та інших практик;
- забезпечення методичної єдності, спадковості й тяглості освітнього процесу на різних освітніх рівнях освітніх програм за спеціальностями;
- інтеграція в навчальний процес суспільно-орієнтованого навчання;
- імплементація в навчальний процес новітніх цифрових технологій, модерних технологій навчання студентів;

➤ ініціювання професійного зростання науково-педагогічних працівників кафедри, формування їхнього індивідуального освітнього науково-методичного портфоліо, професійний розвиток в агентів освітніх змін, ініціаторів трансформації освітнього процесу, засновників індивідуальних та ініціаторів колективних освітніх проектів університетського, регіонального, загальнодержавного, макрорегіонального, глобального рівнів.

На кафедрі економічної і соціальної географії у період 2008–2012 рр. науково-методичні семінари мали періодичний характер проведення (переважно один-два семінари на семестр), їхня тематика та час проведення упродовж року затверджувалася на першому у новому семестрі навчального року засіданні кафедри. Керівництво семінарами здійснював завідувач кафедри, проф. Олег Шаблій. Семінари переважно проходили в 57 кім. (кафедра економічної і соціальної географії), у другий–третій понеділок третього–четвертого місяця навчання (листопад, грудень, квітень, травень). Іноді відбувалися зміщення, які були зумовлені конференційною активністю у грудні на кафедрі – конференції на пошанування знаних українських географів – О. Степанів, В. Кубійовича, С. Рудницького та ін., семінари-презентації присвячені виданню праць за ред. О. Шаблія з серії «Постаті українського землезнання» – В. Геринович (2008), Г. Величко (2012), В. Огоновський (2014) та ін.

Проф. Олег Шаблій, пропагуючи засади академічної свободи, завжди пропонував науково-педагогічним працівникам кафедри на початку семестру самим означитися з тематикою науково-методичних семінарів кафедри, яка мала відображати актуальні завдання над якими працює викладач кафедри – написання підручника, розробка і укладання структури нової навчальної дисципліни тощо. Потім професор завше науково педантично редагував тему семінару, надаючи йому актуальності й модерності звучання, означуючи в темі головні інновації, авторський внесок, контекст і структуру науково-методичної праці доповідача семінару. Самі плани науково-методичних, наукових семінарів кафедри, як і плани засідань кафедри, проведення її наукових семінарів і конференцій завжди були у професора на видному місці – на столі професора в його кабінеті у верхньому від професора лівому куті (58 кім.), або справа від нього, під правою рукою, зверху на стосі наукових напрацювань вченого – підручників, книг з серії «Постаті українського землезнання» та ін. (рис. 1). Це полегшувало пошук документів на столі професора завжди закладеного книгами, атласами, періодичними виданнями, писаними нотатками вченого до чергової наукової розвідки і давало змогу Олегу Івановичу повсякчас швидко орієнтуватися в масиві писано-друкованих документів і текстів.

Рис. 1. Професор Олег Шаблій у кабінеті (кім. 58, географічний факультет, 20.12.2021 р.).

Світлина – Л. Котик

Професор Олег Шаблій, головуючи на науково-методичних семінарах кафедри економічної і соціальної географії, завжди завчасно до них готувався, хоча на перший погляд виглядало, що професор про проведення семінару згадував в останній момент, відшукував серед стосів роздруків оголошення про семінар і поважним, але чітким кроком заходив в 56-57 кім. на географічному факультеті, де проходили засідання і семінари кафедри. До семінару, професор завжди переглядав публікації за його темою, робив нотатки, записував питання, відповіді на які хотів почути від доповідача, спілкувався з науково-педагогічними працівниками кафедри у процесі підготовки до семінару, часто допомагаючи доповідачу структурувати доповідь чи зневільювати «гострі» моменти теми. Це було свідченням його високої наукової і професійної культури, яку він заохочував та формував у молодого покоління членів кафедри, відкритості до нового, занурення в тему дискурсу науково-методичного семінару, як індивідуально, так і кафедрально, через спілкування, роздуми, дискусії з колегами по кафедрі, факультету, Університету.

На науково-методичних семінарах кафедри Олег Іванович сидючи на своєму улюбленому місці – в 57 кім. справа під вікном, біля шафи з папками-документацією кафедри (рис. 2), завжди академічно статечно, поважно, а іноді й стримано-терпеливо, вислуховував доповідача, робив нотатки за доповідачем, виконував ескізи й зарисовки (доповідача, членів кафедри, об'єкту доповіді тощо) – часто на зворотній стороні оголошення про семінар, і з нетерпінням очікував живої науково-методичної дискусії на кафедрі, в якій і сам приймав активну участь. Варто означити, що середня тривалість науково-методичних семінарів на кафедрі, які планувалися тривалістю до 1,0 год, часто, завдяки зародженню плідної наукової дискусії, досягала 1,5–2,0 год. Під час дискусії та обговорення результатів науково-методичних семінарів, проф. Олег Шаблій завше закликав колег до відкритої, науково зваженої розмови, яка передбачала означення як здобутків і сильних сторін доповіді так і смислових втрат й недоречностей та наукових викликів, які потребували змістовного і структурного наукового коректування, доопрацювання та методичного вирішення. Сам Олег Іванович в обговоренні відігравав ключову роль: наводив приклади інформаційних джерел (монографій, перекладних праць, періодичних публікацій), де розкривалася аналогічна проблематика як в доповіді науково-методичного семінару; розкривав історичний зріз проблематики з апелюванням до наукового досвіду корифеїв української географії; пропонував шляхи розв'язання проблем-них науково-методичних викликів.

**Рис. 2. Професор Олег Шаблій на кафедрі економічної і соціальної географії.
День вишиванки на факультеті (19.05.2016 р.).
(кім. 57, географічний факультет, вул. Дорошенка, 41). Світлина – Л. Котик**

Після науково-методичного семінару кафедри, проф. Олег Шаблій завжди знаходив час щоб обговорити з доповідачем базові тези доповіді та її проблемні моменти, пропозиції і критичні зауваження колег, накреслити подальші шляхи праці у руслі теми науково-методичного семінару кафедри – видання навчального посібника чи підручника, оформлення науково-методичної публікації за темою семінару у фаховому періодичному виданні тощо. При цьому вчений був відкритий до дискусії, доступно висловлював власні думки та підкріплював їх науковими аргументами, заохочував до застосування їх у процесі розв'язання сформованих науково-методичних викликів.

Водночас, з часом, ніби забувши і не працюючи над темою уже проведеного науково-методичного семінару кафедри, Олег Іванович міг повернутися до неї у розмові з доповідачем через місяць-два після семінару, чи у дискусії з членами кафедри на черговому науковому чи науково-методичному семінарі кафедри. Продовжуючи науковий диспут і пропонуючи нові власні ідеї, щодо розв'язання сформованих науково-методичних викликів, професор тим самим підтверджував вагомість науково-методичних семінарів у функціонуванні кафедри, загалом, і постійну тяглість власної методичної роботи, зокрема. Водночас він формував культуру постійної науково-методичної праці на кафедрі та індивідуального науково-методичного пошуку, які зберігаються, продовжуються й розвиваються на кафедрі економічної і соціальної географії і зараз.

Впродовж 2008–2012 р. на кафедрі економічної і соціальної географії Львівського університету проведено 12 науково-методичних семінарів (табл. 1), які розкривали проблеми методичного забезпечення, структури, змісту, системи оцінювання навчальних дисциплін, які викладали науково-педагогічні працівники кафедри. Крім того впродовж цього періоду проведено понад 25 наукових семінарів кафедри, де обговорювалися теоретико-методичні та методологічні проблеми суспільної географії (доповідачі: проф. О. Шаблій, проф. Л. Шевчук, доц. М. Білецький, доц. О. Вісьтак, доц. М. Влах, доц. В. Грицевич, доц. І. Гудзеляк, доц. Ю. Кисельов, доц. М. Книш, доц. С. Кузик, доц. І. Ровенчак, доц. В. Стецький, асист. І. Ванда, асист. Я. Івах, асист. Л. Котик, асист. О. Мамчур, асист. І. Ранця та ін.).

Таблиця 1

**Тематика науково-методичних семінарів кафедри економічної і соціальної географії
Львівського університету, 2008–2012 рр.**

Тема науково-методичного семінару	Доповідач	Дата проведення
1	2	3
<i>I семестр 2008/2009 н.р.</i>		
Основи викладання курсу «Територіально-виробничі комплекси»	Доц. М. Білецький, асист. Л. Котик	17.11.2008 р.
Зміст і структура навчального курсу «Географія науки і освіти»	Доц. В. Стецький	15.12.2008 р.
<i>II семестр 2008/2009 н.р.</i>		
Особливості соціально-економічного і політичного розвитку країн Центральної Азії	Асист. Я. Івах, студ. ГрФм-55с Р. Лозинський	23.02.2009 р.
Методи та методика геокультурних досліджень	Доц. І. Ровенчак	09.03.2009 р.
<i>I семестр 2009/2010 н.р.</i>		
Теоретичні і методичні основи навчального посібника «Географія туризму»	Доц. С. Кузик	19.10.2009 р.
Зміст і структура навчальної дисципліни «Соціальна географія»	Доц. М. Білецький, асист. І. Ванда, асист. Л. Котик	16.11.2009 р.
<i>II семестр 2009/2010 н.р.</i>		
Нові підходи до структурування навчальної дисципліни «Регіональна економічна і соціальна географія»	Доц. М. Книш	17.05.2010 р.

Закінчення табл. 1

1	2	3
<i>I семестр 2010/2011 нр</i>		
Методичне забезпечення викладання курсу «Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка»	Доц. М. Білецький	29.11.2010 р.
<i>II семестр 2010/2011 нр.</i>		
Інформація про підсумки проведення комп'ютерного екзамену з курсу «Географія населення»	Доц. І. Гудзеляк	18.04.2011 р.
<i>I семестр 2011/2012 нр.</i>		
Методичні основи розроблення мультимедійних засобів для викладання навчальних дисциплін	Проф. О. Шаблій, доц. В. Грицевич, асист. Л. Котик	10.10.2011 р.
Методичні основи викладання курсу «Регіональна економічна і соціальна географія»	Доц. С. Кузик, Доц. В. Стецький	05.12.2011 р.
<i>II семестр 2011/2012 нр.</i>		
Зміст і структура навчального курсу «Географія сфери послуг»	Доц. М. Білецький	23.04.2012 р.

Укладено за: [12, 13].

Наприклад, на науково-методичному семінарі на тему «Основи викладання курсу «Територіально-виробничі комплекси» (протокол № 1 від 17.11.2008 р.) проф. Олег Шаблій виступивши в обговоренні наголосив на важливості розмежування головних понять і термінів, які використовуються у курсі, зокрема поняття територіально-виробничі комплекси, територіальні соціально-економічні системи, кластери, які на перший погляд подібні між собою, але мають суттєві змістові відмінності: *«Всі терміни, що формують поняттєво-термінологічну систему, ніби подібні між собою за змістом і охопленням явищ, але все ж таки вони відмінні. ТВК – ТСЕС – ТГК – територіальний кластер – вертикально інтегрована компанія. В цій паралелі прослідковуються дві речі. По-перше, типологічний підхід до вивчення і виділення певних територіальних типів, певних територіальних комплексів, що є протилежними до галузевих. Все це є спробою пробити вертикальність управління в советський період. Це було достатньо важко зробити, оскільки в основі советської системи була ціль завоювання світу, а все решта це були тільки засоби: розвиток машинобудування, основної хімії, навіть специфіка розвитку харчової і легкої промисловості. Тому на першому місці стояла виробнича сфера. Нам по-сьогодні з цього важко вийти. По-друге, коли формуються міжвідомчі зв'язки – це добре, але лише до того моменту, коли вони не застарівають і не відповідають вимогам часу. Термін «кластер» для нас дивний, але вже увійшов в обіг, бо вчені шукають новизни. Кластери – це не технологічні поєднання, це може бути один із видів зв'язку. На першому плані тут економічні зв'язки»* [13].

Водночас, Олег Іванович підтримував тенденцію залучення в суспільну географію з економіки, регіональної економіки, приватного підприємництва нових термінів, що характеризували різновиди організації виробничо-господарських процесів на місцях: *«Фірма, асоціація, корпорація – це добре, це відхід від застарілих галузевих критеріїв. Бо тут справді є самоуправління, саморегулювання, добровільність. Це добровільний процес формування геопросторових форм, бо коли комплекс нижчого рівня строго підпорядковується комплексу вищого рівня – це старий советський підхід»* та закликав до вивчення використання економічного потенціалу територій регіону в умовах трансформації господарства *«Нам варто подивитися як працюють наші території в ринкових умовах, як вони використовують свій потенціал, які є недоліки наповнення їх об'єктами господарювання і чому»* (протокол № 1 від 17.11.2008 р.) [13].

Дискутуючи на тему соціально-економічного і політичного розвитку держав Центральної Азії та порівнюючи власні спостереження за повсякденним життям мешканців

регіону з сучасними спостереженнями сформованими студ. Романом Лозинським (2008) під час подорожі автостопом державами регіону (науково-методичний семінар: «Особливості соціально-економічного і політичного розвитку країн Центральної Азії»), професор з неприхованим ентузіазмом схвально оцінив результати польових досліджень студента та відзначив його географічну сміливість нетипову для сучасного покоління молодих географів: *«Добре, що серед наших студентів, а ще краще, що на нашій кафедрі, є правдиві географи, які самостійно їдуть у подорожі. Не тому, що це необхідно, а тому, що є прагнення власного пізнання світу. Це десь відродження ідей мандрівництва В. Кубійовича»* (протокол № 3 від 23.02.2009 р.) [13].

Розмислюючи про зміст і структуру навчального курсу «Географія науки і освіти», що запроваджений на кафедрі для студентів спеціалізації «Економічна і соціальна географія» (науково-методичний семінар: «Зміст і структура навчального курсу «Географія науки і освіти»), Олег Іванович означив його вагомість і важливість в епоху трансформаційних змін господарства України і викликів глобального соціокультурного розвитку, наголосив на тісному зв'язку освіти і науки та вивчення цих проблем через призму суспільної географії, уже тоді озвучив проблеми реформування середньої освіти і виклики у зв'язку з цим для розвитку вищої освіти: *«Добре, що ми на нашій кафедрі запровадили такий спецкурс. Назву курсу треба так зорганізувати, щоб курс був географічним і тут вихідним положенням має бути геопросторова організація суспільства. Тут на першому місці є інформація, наукова інформація – продукт, що має характерну рису: нагромадження і не старіння. Освітній процес йде від народження людини і закінчується смертю. Людина – це вічний освітянин. Через освітню систему готуються науковці.*

Всі науки можна поділити на прикладні і фундаментальні, а відповідно формується фундаментальне і прикладне знання. Ці дві речі варто розглядати з цивілізаційної точки зору і аналізувати, досліджувати як відбувається приріст цього потенціалу, його народження, сумування, трансформація, старіння тощо. Тут виникає синергетичний ефект.

Щодо типів наукових систем, то важливим є дослідження історико-типологічної системи. Якщо зараз є Болонський тип, то на фоні яких типів він виникає? Наскільки є конвергенція старої (советської) і нової (Болонської) систем? Як вирішуються проблеми нострифікації дипломів, а відповідно знань і навичок? Якість освіти: які її критерії та як її визначити? Проблеми уніфікації програм: добре це чи навпаки – зле? Проблеми реформування початкової і середньої освіти виходячи з проблем вищої освіти?

Все це та ще багато чого іншого є проблемними моментами функціонування науки й освіти в сучасному світі. Ми, як фахівці, науковці повинні це вивчати з врахуванням реалій сьогодення, з врахуванням глобалізації, але пам'ятати при цьому про україноцентризм» (протокол № 2 від 15.12.2008 р.) [13].

Аналізуючи впровадження в навчальний процес у закладах вищої освіти комп'ютерних засобів тестування студентів (науково-методичний семінар: «Інформація про підсумки проведення комп'ютерного екзамену з курсу «Географія населення»), професор означив неминучість цього процесу у зв'язку з технологічним розвитком сьогодення та навіть переваги застосування системи Moodle. Водночас Олег Іванович наголосив на складності проведення такої роботи та необхідності затрати значних ресурсів викладачів для грамотної підготовки збалансованої тестової бази: *«Можу означити такі переваги системи тестування: студенти не списують; організовує студентів до підготовки до іспиту; за один день можна протестувати весь потік; об'єктивність оцінювання. Щодо недоліків, то використання системи потребує завчасної великої роботи викладача протягом семестру націленої на логічне та грамотне (із врахуванням специфіки представлення тестів в електронному варіанті) укладання бази тестів»* (протокол № 2 від 18.04.2011 р.) [13].

Рис. 3. Професор Олег Шаблій, доц. Степан Кузик і студенти під час екскурсії на Стільське городище (26.05.2017 р.). Світлина – Л. Котик

Рис. 4. Виступ проф. Олега Шаблія на кафедральній конференції молодих вчених (13.05.2014 р.). Світлина – Л. Котик

Рис. 5. Професор Олег Шаблій з учасниками виїзного семінару з нагоди 70-річчя кафедри економічної і соціальної географії Львівського університету (20.11.2015 р.).

Рис. 6. Професор Олег Шаблій під час акредитації ОНП «Науки про Землю» третього (доктор філософії) освітнього рівня: зустріч з Гарантом (27.07.2020 р.). Світлина – Л. Котик

Традицією кафедри економічної і соціальної географії є те, що проведені науково-методичні та наукові семінари під керівництвом проф. Олега Шаблія мали продовження у вигляді підручників й навчальних посібників науково-педагогічних працівників виданих за результатами обговорення проблем викладання навчальних дисциплін на кафедрі [3–5], навчальних екскурсій (рис. 3), конференцій (рис. 4, 5), запровадження нових освітньо-професійних і освітньо-наукових програм підготовки здобувачів освіти (рис. 6). В подальшому, обговорення актуальних тем на науково-методичних семінарах кафедри сприяло ефективному вирішенню викликів освітніх втрат студентів, які особливо зросли у час епідемії COVID-19 та повномасштабного вторгнення [7, 8].

Навчально-методична робота, загалом, і проведення науково-методичних семінарів, зокрема, були органічною частиною багатогранної освітньо-наукової діяльності проф. Олега Шаблія та функціонування кафедри економічної і соціальної географії Львівського університету. Як зазначав сам професор: *«Навчально-методична робота є головною у розвитку і функціонуванні кафедри. Починаючи від початку її існування (1944/1945 н.р.) і до нашого часу, ця робота постійно змінюється і вдосконалюється відповідно до вимог суспільства щодо «продукції» кафедри, зокрема, якості спеціалістів-географів цієї одиниці навчально-наукового процесу»* [14, с. 393]. Проводячи науково-методичні семінари кафедри професор формував культуру постійної й безперервної навчально-методичної діяльності на кафедрі, її високої результативності, чуйності до нового, відкритості до міжуніверситетської комунікації, професіоналізму науково-педагогічних працівників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Біланюк В.І., Котик Л.І. Освітній менеджмент в географії: виклики і можливості (на прикладі географічного факультету Львівського університету) // Наукові інновації та передові технології. 2023. № 10 (24). С. 530–543. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-10\(24\)-530-543](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-10(24)-530-543).
2. Біланюк В.І., Котик Л.І. Прикладні аспекти освітнього менеджменту в географії // Восьмі Сумські наукові географічні читання: зб. матеріалів Всеукр. наук. конф. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2023. С. 36–42.
3. Білецький М., Котик Л. Навчально-методична діяльність кафедри економічної і соціальної географії Львівського національного університету імені Івана Франка: SWOT-аналіз // Наукові записки ТНПУ ім. Володимира Гнатюка. Серія: географія. Тернопіль: СМП «Тайп». № 2. (Вип. 41). 2016. С. 16–25.
4. Білецький М., Котик Л. Навчально-методична діяльність кафедри економічної і соціальної географії Львівського національного університету імені Івана Франка: ретроспектива, сучасність,

погляд у майбутнє // Львівська суспільно-географічна школа: історія, теорія, українознавчі студії: матер. Всеукр. наук. конф. / відп. ред.: проф. О. І. Шаблій. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2015. С. 36–51.

5. Білецький М., Котик Л. Навчально-методична діяльність кафедри економічної і соціальної географії Львівського національного університету імені Івана Франка: ретроспектива і сучасність // Матер. Всеукр. наук. семінару, присв. 110-літтю від народження д. г. н., проф. О. Т. Ващенко / відп. ред. проф. О. І. Шаблій. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. С. 41–47.

6. Закон України «Про вищу освіту», 2014. Ред. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.

7. Гудзеляк І., Котик Л., Біланюк В., Мамчур О. Адаптивні заходи для подолання освітніх втрат здобувачів вищої освіти // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. 2025. Вип. 42. С. 3–14. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vpe.2025.42.13451>.

8. Гудзеляк І., Котик Л., Біланюк В., Мамчур О. Діагностика освітніх втрат студентів-географів в умовах дистанційного навчання. Вісник науки та освіти. 2025. № 1 (31). С. 1054–1071. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-1\(31\)-1054-1071](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-1(31)-1054-1071).

9. Encyclopedія. Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів: ЛНУ, Т. І. 2014; Т. II. 2014.

10. Положення про кафедру Львівського національного університету імені Івана Франка, 2015. URL: https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/01/reg_department.pdf.

11. Положення про організацію освітнього процесу в Львівському національному університеті імені Івана Франка (нова редакція), 2024. URL: https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/06/Polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu_Nova-redaktsiia_2024.pdf.

12. Протоколи засідань кафедри економічної і соціальної географії. 2008-2012 рр. / Архів кафедри економічної і соціальної географії імені професора Олега Шаблія. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка.

13. Протоколи науково-методичних семінарів кафедри економічної і соціальної географії. 2005-2012 рр. / Архів кафедри економічної і соціальної географії імені професора Олега Шаблія. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка.

14. Шаблій О. Кафедра і кафедрали / Шаблій О. Суспільна географія. Книга п'ята: На важелях долі: Вибрані праці. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. С. 380–436.

15. Шаблій О. І. Львівська суспільно-географічна школа (до 60-річчя кафедри економічної і соціальної географії Львівського національного університету імені Івана Франка) / О. І. Шаблій. Львів : Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2004. 168 с.

16. Шаблій О. Наукова і науково-організаційна діяльність кафедри економічної і соціальної географії // Вісник Львівського університету. Серія географічна. 2014. Вип. 40 (1). С. 20–31.

УДК 911.3:332.1:929(477.8)Львів Шаблій О. І.

ДОСЛІДЖЕННЯ МІСТА ЛЬВОВА У НАУКОВИХ ПРАЦЯХ ПРОФЕСОРА ОЛЕГА ШАБЛІЯ

Іван Рудакевич

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, Україна*

У статті проаналізовано наукові праці професора Олега Шаблія з дослідження міста Львова. Перше таке дослідження відоме з 1957 р. і стосувалося проекту спорудження судноплавного каналу через місто. Більшість наукових досліджень Львова у науковій творчості Олега Шаблія стосувалися географічного положення, соціально-економічної характеристики міста, а також його геоекологічних проблем розвитку. Найвідомішою та найоб'ємнішою науковою працею професора з дослідження міста є Комплексний атлас Львова, який опублікований у 2012 році. Олег Шаблій був також фундатором наукового напрямку львовознавства, який він обґрунтував у своїх працях.

Ключові слова: атлас Львова, місто, Львів, наукова стаття, Олег Шаблій.